

Vi måste prata
om det!

Våld i ungas nära relationer

Kort om utbildningsmaterialet

Rapporter visar att många unga idag utsätts för våld i sina nära relationer. Mäns våld mot kvinnor börjar med killars våld mot tjejer. Detta är ett samhällsproblem som sker överallt och hela tiden. Våld, hot och kränkningar hör aldrig hemma i en kärleksrelation. Det är allvarliga brott som måste stoppas. Konsekvenserna kan bli stora, både för den som utsätts och för samhället i stort.

Med utbildningsmaterialet *Våld i ungas nära relationer* vill polisen bidra till att öka medvetenheten om problemet, stärka ungas kunskap om sunda relationer och uppmuntra vuxenvärlden att ta sitt ansvar. Vi vill underlätta för skolan att arbeta med dessa viktiga frågor.

Materialet är framtaget för att användas i årskurs 7–9 och gymnasiet. Det består av olika moduler som på olika sätt berör våld i ungas nära relationer. Du som lärare väljer själv om du vill arbeta med hela materialet, eller utvalda delar.

Ungdomar efterfrågar möjlighet att prata om relationer, gränser och samtycke. Vi måste våga prata om våld i ungas nära relationer och visa att det finns en vuxenvärld som lyssnar, ser och kan hjälpa.

Våld är inte en privatsak!

Läs mer om
våld i ungas
nära relationer på
polisen.se

Varför måste vi prata om våld i ungas nära relationer?

Unga som utsätts för våld i nära relationer är ett stort och växande problem. Så många som var femte ung tjej i Sverige har utsatts för fysiskt våld i sin relation enligt en rapport från Brottsförebyggande rådet, Brå . Siffran för de tjejer som utsatts för psykiskt våld, digitalt eller ansikte-mot-ansikte är enligt samma rapport runt 50%.

Skolan är en plats där de unga tillbringar mycket av sin tid och det är också en plats där våldet ofta sker. Genom att ta upp ämnet i skolan ökar vi förståelsen för vad våld i nära relationer handlar om och hur det kan se ut. När vi pratar om sunda och osunda beteenden hos en partner, ökar vi elevernas förmåga att förstå att en relation är eller håller på att bli våldsam och att det aldrig är okej.

Att prata om det ökar chansen att den som utsätts för våld, utsätter en partner för våld eller ser hur en kompis befinner sig i en våldsam relation, söker hjälp. De unga vill och behöver prata om dessa svåra frågor. Vi måste prata om det!

Målgrupp

Utbildningsmaterialet är framtaget för att användas för elever i **åk 7-9 och gymnasiet**.

Utbildningsmaterialet är skapat för att användas av lärare. Men även andra vuxna som möter barn och unga i sin yrkesutövning, såsom kuratorer, socialpedagoger eller fritidsledare kan använda materialet som utgångspunkt för samtal om frågor kring våld i kärleksrelationer och olika former av våld.

→ Koppling till läroplanerna

Materialet har en tydligt koppling till grundskolans och gymnasieskolans uppdrag att eleverna ska få möta frågor som rör relationer. Under rubriken skolans värdegrund och uppdrag kan man i respektive läroplan läsa hur:

"Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi."

Läroplan för grundskolan (Lgr 22)

Läroplan för gymnasieskolan (Lgy 25)

Att arbeta med utbildningsmaterialet

Materialet består av olika moduler som på olika sätt tar upp ämnet våld i ungas relationer. Du väljer själv om du vill arbeta med alla moduler eller endast någon/några enstaka. Samtliga moduler utgår från en elevaktivitet i form av samtal, en övning eller en film. I modulerna finns information till dig som lärare om hur du arbetar med modulen och mer information om den aspekt av ämnet våld i ungas nära relationer som är i fokus i modulen.

Informationsbladet *Våld i ungas nära relationer* finns med som kopieringsunderlag i varje modul. Där får eleverna övergripande information om våld i relationer samt om hur den som behöver kan söka hjälp. Det är viktigt att informationsbladet delas ut och läses tillsammans med eleverna någon gång under arbetet med materialet. Du väljer själv när du tycker att det passar.

Modulerna

Modulerna i materialet är fristående. Du väljer själv om du vill arbeta med samtliga eller endast en eller några av dem.

Modul 1

Är det okej?

Prata om sunda och osunda beteenden i en relation

I modulen får eleverna närma sig ämnet våld i ungas nära relationer genom att prata om sunda och osunda beteenden i en relation. Med hjälp av en gruppövning och samtal i klassrummet kan eleverna få upp ögonen för varningstecken hos en partner och reflektera över hur de tycker att en relation ska vara.

Modul 2

Vad menas med våld?

Prata om att våldet kan se ut på olika sätt

Modulen tar upp att det våld som finns i nära relationer kan se ut på många olika sätt. I övningen får eleverna ta del av ett antal situationer och sedan diskutera vilken typ av våld som situationen innehåller, med fokus på fysiskt, psykiskt, sexuellt, digitalt och latent våld.

Modul 3

Varför gör man inte bara slut?

Prata om sunda och osunda beteenden i en relation

I modulen får eleverna förståelse för varför det kan vara svårt att bryta upp från en relation där man utsätts för våld och det man kallar normaliseringsprocessen. Detta görs genom spelfilmen *Är det här kärlek?* där 16-åriga Thea berättar om hur relationen till pojkvännen Noel började bra och sedan gradvis blev sämre och allt mer präglad av våld. Efter spelfilmen följer en kommentarsdel med en polis och ett kortare inlägg med kommentarer från skådespelarna i filmen. Med hjälp av filmen och de efterföljande övningarna, får eleverna förståelse för hur våldet i en nära relation bryter ner den som utsätts och hur det kan utvecklas steg för steg. →

Modul 4

Vilket brott kan det vara?

Prata om vanliga brott i våldsamma relationer

I modulen får eleverna koppla ihop våldshandlingar med vilka brottsrubriceringar de kan utgöra. Modulen kräver att eleverna har viss förförståelse för olika typer av brott eller att du som lärare avsätter tid för att gå igenom det.

Modul 5

Vad kan jag göra?

Prata om vad man kan göra som kompis

I denna modul ligger fokus på att fundera på hur man kan agera när någon annan utsätts för eller utsätter någon för våld i en relation. I en dilemmaövning får eleverna i grupp ta ställning till hur de skulle agera om en kompis utsätts för våld eller utsätter sin partner för våld. Genom att närma sig frågan från ett kompis-perspektiv kan också de som är direkt utsatta eller de som utövar våld bli uppmärksammade på hur man kan be om hjälp.

→ Medskick till dig som lärare

Många av exemplen i övningarna utgår från en generaliserad bild av vad ett förhållande är: ett intimt/romantiskt förhållande mellan en tjej och en kille. Detta är något som eleverna kan reagera på och frågor som "Varför pratar ni bara om killars våld?" kan komma när ni arbetar med materialet. Du som lärare behöver poängtera att våld kan förekomma i alla slags relationer, såsom heterorelationer, samkönade relationer och queera relationer. Alla, tjejer, killar och ickebinära kan utsättas för våld eller utsätta sin partner för våld. Det vanligaste förekommande är dock att pojkvännen är vålds-utövaren och flickvännen är den våldsutsatta. Mäns våld mot kvinnor och killars våld mot tjejer är ett stort samhällsproblem. Vi måste våga prata om det. Såklart får det inte ske på bekostnad av att någon känner sig vare sig utpekad eller osynliggjord.

Varför pratar ni
bara om killars
våld?

När ni arbetar med utbildningsmaterialet i klassrummet kan det uppstå diskussioner kring vad som är brottsligt. Som lärare behöver du inte veta exakt vilken brottsrubricering en viss situation kan vara ett exempel på. En del av exemplen i modulerna innehåller våldshandlingar som kanske inte ens är straffbara i lagens mening. Det som är viktigt att förmedla till eleverna är att om något inte känns okej för dig, så är det inte okej oavsett om det är ett brott eller inte. Eleverna behöver också veta att man inte behöver veta säkert att det man har utsatts för är brottsligt eller vilket brott det handlar om för att anmäla till polisen. Det är polisens uppgift att ta reda på om det är ett brott. Det kan också vara bra att förklara för eleverna att brott kan polisanmälas också i efterhand. Den som inte är redo att polisanmäla kan genom att spara bevis såsom fotografier på skador, dagboksanteckningar eller skärmbilder av mottagna hot eller kränkningar, se till att ha ett bättre bevisläge när man senare väljer att anmäla.

"Om något inte
känns okej för dig, så
är det inte okej"

En viktig del av arbetet med materialet är att förmedla för eleverna att det finns en vuxenvärld som vill och kan hjälpa. Det är inte bara den som är vålds-utsatt som behöver hjälp. Den som bevittnar hur en kompis utsätts för våld eller utsätter sin partner för våld, befinner sig också i en tung position och behöver få hjälp och stöd. I klassrummet sitter kanske också elever som är på den andra sidan, de som själva använder kontroll eller våld i sin relation. Den som utsätter sin partner för osunda beteenden och/eller våld behöver såklart ta ansvar för sitt det och sluta med det. Men de behöver också förstå att de kan förändra sitt beteende och att de behöver ta hjälp.

- I informationsbladet *Våld i ungas relationer* finns en "call to action"-ruta som går igenom hur eleverna kan agera om de utsätts för, utsätter någon för eller bevittnar våld i en nära relation. Fokus är på att berätta för en vuxen de litar på, anmäla till polisen och/eller söka stöd och råd hos en organisation som kan hjälpa.

När ni arbetar med utbildningsmaterialet är det viktigt att gång på gång betona vikten av att ta stöd från vuxenvärlden. Be gärna eleverna att tänka ut vilken viktig vuxen som just de skulle kunna prata med om de behöver hjälp. Det är också bra att ge specifika råd som gäller för er, där ni befinner er. Vem på skolan kan vara bra att prata med? Hur tar man kontakt med den lokala ungdomsmottagningen? Finns det någon specifik organisation eller liknande i er kommun? Ta reda på och förmedla kontaktuppgifter till eleverna. Det är också bra att särskilt lyfta fram stödfunktioner för killar som killar.se och mjf.se (MÄN).

Om du känner oro för en elev

Att arbeta med frågor om våld i nära relationer kan väcka starka reaktioner och det kan komma upp saker som gör att du börjar känna oro. Du kanske hör en elev vars kommentarer får dig att fundera på hur hen egentligen beter sig mot sin partner eller får syn på en elev som blir väldigt illa tillmodis av att prata om ämnet. Är det ett tecken på att hen är utsatt?

Som lärare kan du göra stor skillnad och det är viktigt att agera på sådant som känns fel. Får vi en misstanke eller vetskap om att en elev befinner sig i en relation som innehåller våld, måste vi agera. Våga fråga och visa omtanke och ta din oro vidare.

→ Vad kan du som lärare göra?

Du kan göra stor
skillnad

- **Ta samtalet med eleven och var ett stöd**

Våga fråga hur eleven mår på ett lugnt och tryggt sätt. Ställ öppna frågor och visa att du bryr dig. Lyssna och bekräfta vad eleven säger. Låt eleven prata klart, undvik att pressa på med frågor. Visa att eleven inte är ensam och att det finns hjälp att få.

- **Observera och dokumentera**

Skriv ner vad du ser och hör. Anteckna tidpunkt och konkreta händelser.

- **Ta din oro vidare**

Koppla in rektor och elevhälsoteam. När oro finns för att ett barn eller ungdom far illa ska en orosanmälan till socialtjänsten göras.

- **Kontakta polisen**

Vi behov av vägledning kan du (eller rektor) kontakta kommunpolis för vägledning. Vid kännedom om pågående brott, så som misshandel, utpressning eller hot ring 112.